

РОЗВИТОК САМОРЕГУЛЯЦІЇ ЯК УМОВА ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ

Лазуренко Олена Олексіївна

*кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної
і медичної психології*

*Навчально-наукового центру неперервної професійної освіти,
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Саморегуляція особистості є важливою складовою як психічного, так і професійного життя людини. Особливого значення процес саморегуляції набуває в умовах глобальних соціальних змін та трансформації суспільства. І особливо важливим є розвиток саморегуляції у період професійного становлення особистості фахівця.

Від якості професійної підготовки фахівця залежить подальший розвиток суспільства, відтак, в навчальному процесі доцільно сприяти формуванню кожної особистості та розвитку саморегуляції її професіогенезу.

У наукових джерелах широко представлені різні аспекти проблеми дослідження саморегуляції. Зокрема, йдеться про праці М. Боришевського, Г. Костюка, С. Максименка, Н. Пов'якель, В. Трофімова та ін. У доробках І. Беха, О. Бондаренка, Л. Долинської, І. Зязюна, О. Чебикіна, Т. Яценко [1; 4] представлено дослідження соціально-психологічних та педагогічних особливостей саморегуляції. Значну увагу приділено вивченню аспектів регуляції в екстремальних та кризових умовах (В. Крайнюк, В. Моляко, С. Яковенко та ін.), питань особливостей професійного становлення та професійної діяльності (йдеться про кризи професійного розвитку, професійні деформації, професійний стрес, професійне вигорання) – праці Л. Карамушки, О. Саннікової та ін. Деякі автори відзначають особливу роль індивідуальних властивостей у професійному становленні особистості (Г. Балл, В. Рибалка та ін.) [1; 4].

Незважаючи на чисельну кількість досліджень, присвячених вивченню феномена саморегуляції, недостатньо опрацьованою залишається проблема дослідження психології саморегуляції професіогенезу особистості фахівця, психологічних особливостей майбутніх фахівців.

Переконані, що професійна підготовка має сприяти удосконаленню методів та принципів навчання, формуванню індивідуальних стратегій професійного розвитку та професійних якостей особистості фахівця [2; 3].

Сьогодні професійне становлення як тривалий і дуже рухливий процес має кілька етапів: допрофесійний, етап професійного навчання (додипломний) та післядипломний, або етап професійної діяльності. На кожному з етапів вирішуються свої специфічні завдання професійного розвитку, формуються конкретні професійні компетенції. Найчастіше заклад вищої освіти активно включається в процес професійного становлення саме на другому етапі – професійному навчанні та підготовці. Етап професійної підготовки має не лише наділити майбутнього фахівця сукупністю теоретичних знань, а й сформувати достатній набір практичних, професійно-орієнтованих вмінь, компетенцій, задля здійснення подальшої самостійної професійної діяльності, ефективно та швидко діяти у невизначених умовах, вдало самоорганізовуватись, мати самомотивацію постійно вдосконалюватись, підвищувати свій професійний рівень тощо.

Щодо професійного розвитку та професійної підготовки фахівців, зокрема сфери охорони здоров'я, майбутніх лікарів, на наше глибоке переконання, вона потребує певних змін. Йдеться про формування індивідуальних професійних якостей особистості, відповідних стратегій професійного розвитку, вміння самостійно регулювати особистісний професіогенез, професійну діяльність в цілому. Серед інших нами було виокремлено кілька важливих психологічних особливостей професійного становлення: мотиви вибору професії майбутніх лікарів, аналіз професійно важливих якостей, мотивація професійного вдосконалення, психологічні передумови формування готовності майбутніх лікарів до професійної діяльності, якість підготовки фахівців у медичному закладі вищої освіти. Крім того, наполягаємо на необхідності запровадження інноваційних підходів щодо професійного становлення і розвитку особистості фахівця.

Особливістю професійної (усвідомленої) саморегуляції є включеність до процесу (навчального або виробничого), при цьому пам'ятаємо, що особистісний та професійний розвиток нерозривно пов'язані та взаємообумовлені. Так, з одного боку, професійний розвиток формує зрілу особистість, а, з іншого боку, індивідуально-психологічні властивості визначають, як відбувається процес її професіогенезу. І якщо розглядати професійний розвиток як системний процес, процес особистісно-професійного вдосконалення, то саморегуляція являє собою його основу.

Представлені аргументи тривалий час впроваджуються в навчальний процес зі студентами, магістрами, інтернами, слухачами Національного медичного університету імені О.О. Богомольця [2; 3].

Таким чином, професійна саморегуляція є однією з базових умов самовдосконалення на особистісному та професійному рівнях, а професійне становлення неможливе без формування психологічних умов для розвитку його професійної саморегуляції.

Сформована саморегуляція сприяє цілеспрямованому професійному розвитку, відтак, особистість у процесі професіогенезу не лише накопичує знання, а й розвиває професійні компетенції та вдосконалює особистісні якості. Саме через це розглядаємо розвиток і формування особистості фахівця як цілісний процес становлення професіонала та особистості, з врахуванням її індивідуально-психологічних властивостей та розвиваючи необхідні сучасному фахівцю якості.

Отже, у сучасних умовах глобальних соціальних трансформацій суспільства, коли висуваються нові вимоги до особистості фахівця, особистість у процесі професіогенезу має навчитись продуктивно опрацьовувати отримані знання, вміння прилаштовуватись під стрімкі зміни та формувати відповідні особистісно-професійні властивості. Лише за таких умов та обставин майбутній фахівець матиме можливість оволодіти навчальним процесом та бути успішним у подальшій професійній діяльності.

Література:

1. Боришевський М. Й. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності : монографія. Київ : Академвидав. 2010. 180 с.
2. Лазуренко О. О. Проблема саморегуляції та професійного самоздійснення особистості фахівця. *Теорія і практика сучасної психології*. 2018. Вип. 3. С. 34–39.
3. Лазуренко О. О. Тенденції модернізації професійно-психологічної підготовки лікарів: компетентнісний підхід. *Психологічний часопис*. 2018. № 1. С. 87–99.
4. Пов'якель Н. І. Професіогенез саморегуляції мислення практичного психолога : монографія. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. 295 с.